VERKENNEN VAN VOLKSBUURTEN – DEN HAAG

Begin- en eindpunt: Station Den Haag Holland Spoor
Lengte: 15 kilometer
Website: KLIK HIER
Openbaar vervoer: Station Den Haag Holland Spoor
De route is in te delen in twee stukken van ongeveer 7,5 kilometer. Neem hiervoor bij tramhalte Leyweg HTM Tram 9 richting begin-/eindpunt station Den Haag Holland Spoor.

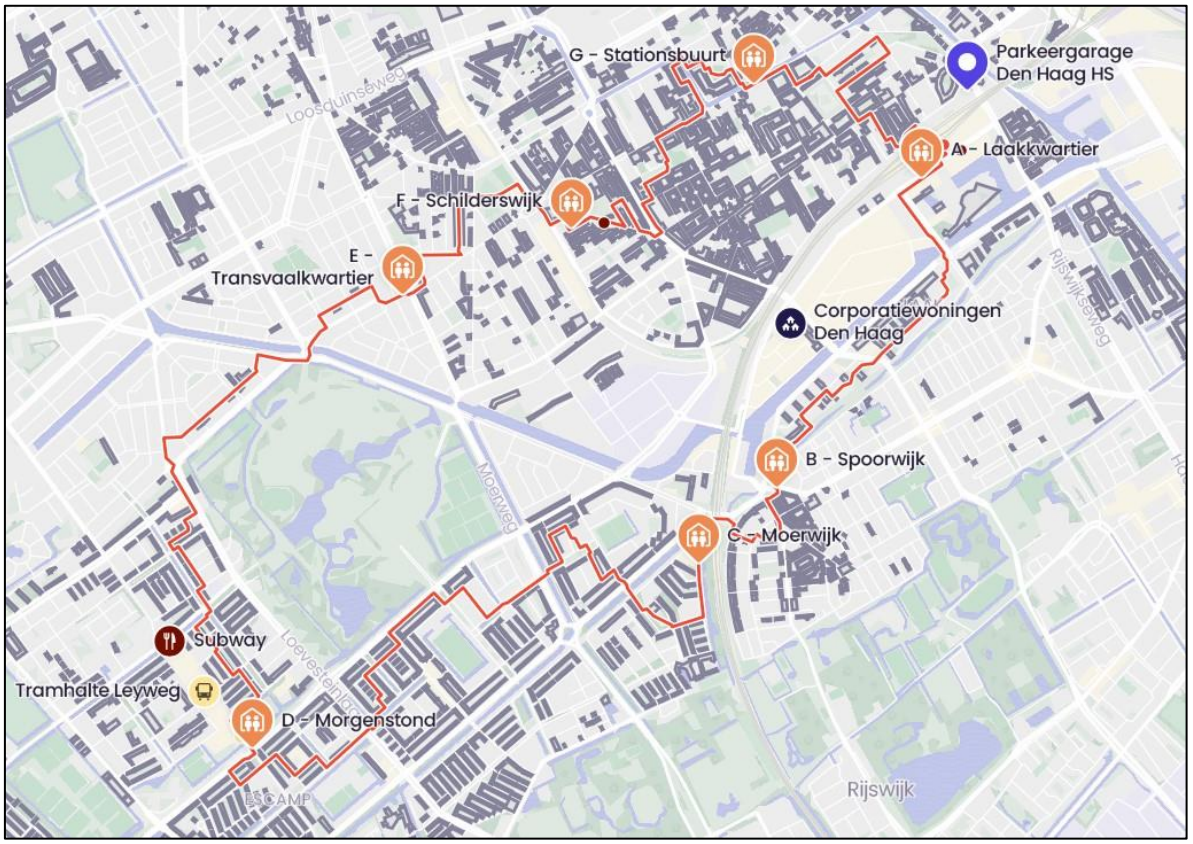
De Hofstad telt totaal 270.000 woningen, waarvan 80.000 verhuurd worden door de lokale woningcorporaties. Een stad met twee gezichten, waarbij de volksbuurten vooral in het zuiden en westen te vinden zijn. En waar dus ook onze volksbuurtverkenning plaatsvindt. Levendige en multiculturele woonbuurten dichter bij het stadscentrum. Wat verder naar het zuidwesten Moerwijk en Morgenstond. Woonblokken in vaste patronen in een groene en waterrijke woonomgeving. Exemplarisch voor de architectuur en stedenbouw van de wederopbouw van kort na de Tweede Wereldoorlog.

Verkennen van volksbuurten – Den Haag
3 mei 2026

Verkennen van volksbuurten – Den Haag
3 mei 2026

Overzichtskaart

Verkennen van volksbuurten – Den Haag
3 mei 2026

Algemeen

De rondwandeling met de klok mee begint en eindigt het Station Den Haag HS. Richting zuidwesten passeert de volksbuurtverkenner eerst het Laakkwartier (A). Een brede woonstraat en vervolgens traditionele woningbouw uit de periode van wederopbouw. Verder richting zuidwesten wandelen we door de Spoorwijk (B). Van het oorspronkelijke vooroorlogse karakter is nog maar weinig behouden.

Daarna westelijk naar het grootschalige naoorlogse Moerwijk (C). Veel portieketagewoningen in een groene woonomgeving met veel waterpartijen. Uiteindelijk bereiken we het meest westelijke punt van de wandeling: de Morgenstond (D). Eveneens een zuiver voorbeeld uit de periode van grootschalige wederopbouw. We draaien nu richting noordwesten om het omvangrijke Zuiderpark heen.

Het Transvaalkwartier (E) dateert uit het begin van de twintigste eeuw. Veel leven op straat. Een multicultureel gebied. De nieuwe Vaillantlaan is een letterlijke verwijzing naar een Parijse boulevard en is bedoeld om de leefbaarheid te verbeteren. De wandeling voert ons verder naar het noordwesten en brengt ons in de Schilderswijk (F). Praktisch compleet vervangen in de jaren ‘80 door woningbouw waar kraak noch smaak aan zit.

Uiteindelijk draait de volksbuurtverkenner weer naar Station Den Haag HS. Maar niet eerder dan na het bewonderen van enkele prachtige woonhofjes in de Stationsbuurt (H), die aan het einde van de negentiende eeuw bedoeld waren om woonomstandigheden te verbeteren.

Verkennen van volksbuurten – Den Haag
3 mei 2026

Overzicht volksbuurten

A – Laakkwartier
De stedenbouwkundige opzet van deze zuidelijk van het veenriviertje de Laak gesitueerde wijk is van de hand van Berlage. Het sociale bezit concentreert zich echter aan de noordzijde tussen die waterloop en Laakhaven. Een voormalige industriegebied. Meest markant daarbij is het Openbaar Gemeentelijk Slachthuis uit ongeveer 1910. Nodig om hygiënische redenen. De vele Haagse slagers slachtten vee bij hun kleine slagerijen in woonwijken en bewaarden het vlees ook daar. De bedrijvigheid maakte na de Tweede Wereldoorlog plaats voor woningbouw. De stedenbouwkundige opzet en langwerpige noordelijke begrenzing van het gebied aan de Laakhaven zijn van Aldo Rossi. De Thijssestraat vormt een langgerekte woonstraat zonder autoverkeer. Met een grote diversiteit aan woningtypologieën. De portieketage- en galerijflatwoningen aan de Stieltjesstraat zijn kenmerkend voor de wederopbouw.

B – Spoorwijk
De wijk is in het interbellum in de voormalige Noordpolder gebouwd. Een tuindorp vrijwel geheel volgens het stedenbouwkundige plan van Berlage. Smalle straatprofielen met vaak een verbreding in het midden voor pleineffect. Relatief kleine woningen, ook al voor die tijd. Vanaf 1995 startte de herstructurering. Deze vooroorlogse volkswijk heeft kenmerken van de Nieuwe Haagse School. Dat laatste houdt in dat lijnen strakker zijn en dat er duidelijke horizontale en verticale accenten zijn. Helaas is nog maar weinig van het oorspronkelijke karakter over. Zowel door liefdeloze onderhoudsingrepen als door sloop. En dat geldt niet alleen voor de woningen, maar ook voor de woonomgeving. De nieuwe sociale woningbouw aan de Hildebrandstraat begrenst de wijk aan de westzijde en vertoont wel meer karakter. De achterkant aan het spoor transformeerde in een trotse voorzijde.

C – Moerwijk
Een van de grootste naoorlogse wederopbouwwijken van ons land. Onderdeel van Zuidwest-Den Haag. Het gebied werd begin vorige eeuw overgenomen van de gemeente Loosduinen. De stedenbouwkundige plannen van Dudok dienden als kompas. Hij zorgde voor een heldere hoofdstructuur met brede wegen, veel groen en water. De woningbouw startte kort voor de Tweede Wereldoorlog. Afronding vond vooral plaats in de wederopbouwperiode. Door de orthogonale verkaveling is het altijd gemakkelijk oriënteren. Naar verhouding veel portieketagewoningen. Gebruik van ‘stempels’. Bouwblokken in een rechthoekig patroon, dat zich steeds herhaalt. Van oorsprong zijn alle voorzieningen zoals kerk, onderwijs en winkels in elk deelgebied aanwezig. De grootschalige herstructureringsopgave startte al in de jaren ’90 van de vorige eeuw. Aanpak van het verouderde en eenzijdige woningbezit. Maar ook leefbaarheid en voorzieningen, die niet meer aansloten bij behoeften vanwege de gewijzigde bevolkingssamenstelling.

D – Morgenstond
De wijk is onderdeel van Zuidwest-Den Haag. Met alle kenmerken van de naoorlogse wederopbouw. Realisatie vond in de jaren ’50 van de vorige eeuw plaats. De verkaveling is volkomen orthogonaal en verdeelt het gebied in een zestal buurten. De hoofdwegen kennen meer gesloten wanden, terwijl de bebouwing in de woonstraten daarachter een meer open karakter hebben (pagina’s 96-99). Tijdens de bouw al besloot de gemeente Den Haag de dichtheid op te voeren door veel geplande eengezinswoningen te vervangen door gestapelde woningbouw. De Leyeweg fungeert als centrale as en verbindt Moerwijk met Morgenstond. Van het markante gemeentekantoor in het zuidoosten tot aan de bovengrens van de wijk in het noordwesten. De herstructurering is hier net als in heel Zuidwest-Den Haag al vanaf de jaren ’90 van de vorige eeuw volop gaande. Daarbij kantelt de aanpak steeds meer van een aanpak per project naar een integrale gebiedsaanpak.

E – Transvaalkwartier
Het Transvaalkwartier dateert van het begin van de 20e eeuw. Straatnamen die verwijzen naar de Boerenoorlogen in Zuid-Afrika aan het einde van de 19e eeuw. Daarvoor was het een landelijk gebied met boerderijen, vaarten en sloten. Het stratenplan van 1898 dateert nog juist van voor de Woningwet van 1901. Zichtbaar aan de smalle straatprofielen, lange en gesloten woonblokken met ondiepe binnenterreinen en de minimale groenvoorzieningen. Een levendige multiculturele woonwijk. Aan de Morgenzonlaan een prachtig nieuw wooncomplex met een mediterrane uitstraling. Aan de Hertzogstraat een zeer vroeg complex met sociale huurwoningen uit ongeveer 1910. Inmiddels ingrijpend gerenoveerd. Het Wijkpark Transvaal en de Haagse Markt aan der Herman Costerstraat zijn de openbare woonkamers. De nieuwe Vaillantlaan van architect Jo Coenen is dé publiekstrekker van de Transvaalbuurt. Monumentale gevels met een klassieke indeling plus wegprofiel die verwijzen naar de Parijse boulevards. Met als doel de revitalisering van de wijk.

F – Schilderswijk
Het grasgebied behoorde oorspronkelijk grotendeels tot de gemeente Rijswijk. Vanaf aanleg in 1843 van de spoorlijn met station Hollands Spoor is het grondgebied van de gemeente Den Haag. Mede door de trek naar de stad in de tweede helft van de 19e eeuw werd het een gewild gebied voor huisjesmelkers. Veel revolutiebouw en slechte woonomstandigheden. Ook voor de welgestelden geen geliefde woonomgeving vanwege de drassige ondergrond. De levendige vooroorlogse woonwijk is vanaf de jaren ‘70 vanaf de vorige eeuw volledig op de schop gegaan. Op grote schaal nieuwe gestapelde woningen in de destijds gebruikelijke bloedeloze uitstraling van sociale woningbouw. De uitdaging om de leefbaarheid van de Schilderswijk te verbeteren is er niet minder om geworden. Het Hofje Om en Bij uit 1840 is natuurlijk een juweeltje. Den Haag telt trouwens nog steeds zo’n 115 hofjes.

G – Stationsbuurt

De buurt ontstond vanaf opening van station Hollands Spoor in 1843 en aanleg van de Stationsweg als verbinding met het stadscentrum. Een gemêleerde buurt met aansprekende historie en prachtige woonblokken voor de oplettende wandelaar. In de nabijheid van het station en zeker rondom het Oranjeplein ontstond eind 19e eeuw deftigere bebouwing. Voor het overige veel revolutiebouw om de snel groeiende arbeidersbevolking onderdak te bieden. Het contrast tussen rijkdom en armoede toont zich optimaal aan de Hoefkade: het Rode Dorp uit 1874. Een initiatief van de 'Vereeniging tot Verbetering der Woningen van de Arbeidende Klasse te 's-Gravenhage'. Onvoorstelbaar hoe minimaal straatprofielen, achtertuinen en woningplattegronden zijn. Zet dat af tegen de gemiddelde gezinsomvang destijds. Bijzonder zijn ook de portieketagewoningen in de stijl van de Nieuwe Haagse School aan de van der Duynstraat en de woonhofjes van rond 1870 aan de van Hogendorpstraat.